

Žaloba versus trestní oznámení

1. díl

Ačkoli jde o dva pojmy zdánlivě jasné a jednoznačné, v poslední době jsem si všimla, že lidé často jejich význam zaměňují. Ve skutečnosti jde však o dva zcela různé instituty, kterými lze dosáhnout dvou různých cílů. Dovolte mi nastínit v následujícím textu jen velmi stručně některé rozdíly mezi žalobou a trestním oznámením a osvětlit jejich účel.

Přesto, že jsem se pokusila být velmi stručná, některé otázky nelze vypustit a natolik zestručnit, a proto se v tomto čísle budu věnovat žalobě a v příštím čísle se můžete těšit na výklad o trestním oznámení.

Žaloba – návrh na zahájení řízení - je institut soukromého práva, kterým se žalobce obrací z vlastní iniciativy na soud se žádostí o poskytnutí právní ochrany proti konkrétnímu žalovanému. Žalobou se tedy žalobce u soudu domáhá autoritativního rozhodnutí, kdy soudce mezi stranami vystupuje jako nezávislý třetí. K podání žaloby se rozhoduje sám žalobce a soud rozhoduje jen o tom, co je v žalobě uvedeno. Soud sám nevyhledává důkazy a „nenapovídá“ žalobci, čeho a jak se domáhat. V tomto směru je velmi důležité napsat žalobu a zejména petit (čeho se žalobce domáhá) velmi pečlivě, jinak hrozí její zamítnutí. V tomto směru doporučuji obrátit se raději na advokáta, než později zaplakat nad výdělkem.

V souvislosti se žalobou ještě upozorňuji na velmi důležité **promlčecí doby**. Obecná promlčecí doba v občanském právu je tříletá, v obchodním právu pak dvouletá. V určitých případech však promlčecí doba uplyne již po jednom nebo dvou letech, jindy naopak až po deseti. Promlčecí doba běží ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé. Tato problematika vyžaduje podrobnější výklad, který však není předmětem tohoto článku. V případě, že je nárok promlčen a žalovaný promlčení namítne, nemá žaloba často šanci na úspěch.

Náš právní řád upravuje tři druhy žalob, a to o osobním stavu, o splnění povinnosti a o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není.

- Mezi **žaloby o osobním stavu** patří žaloba o rozvod manželství, o neplatnosti manželství, o určení otcovství, o osvojení, o způsobilosti k právním úkonům a o prohlášení za mrtvého. Soud v tomto případě rozhoduje o osobním statusu fyzické osoby, který zpravidla nelze upravit jinak než soudní cestou. Těžko si lze asi představit, že by o rozvodu manželství rozhodoval někdo jiný než soudce.
- Žaloba o splnění povinnosti neboli **žaloba na plnění** patří mezi nejběžnější typy žalob a asi každý si pod pojmem žaloba vybaví právě tento druh. Žalobce se v tomto případě domáhá u soudu vydání rozhodnutí, kterým soud uloží žalovanému povinnost k určitému plnění, např. zaplatit žalobci určitou finanční částku nebo vydat konkrétní věc či něco vykonat. Rozsudek, případně platební rozkaz se následně po nabytí právní moci stává exekučním titulem, na základě kterého lze nařídit exekuci pro případ, že žalovaný nesplní dobrovolně, co mu bylo uloženo soudem.
- V případě **žaloby určovací** soud autoritativně vyřkne, zda určitý právní vztah existuje nebo neexistuje. Typickým příkladem je určení vlastnického práva. V případě sporu mezi žalobcem a žalovaným o vlastnictví například k nemovitosti nebo sporu o platnosti či neplatnosti smlouvy je soud jediným, kdo má pravomoc určit právní poměr

mezi účastníky. Tato žaloba má spíše preventivní funkci na rozdíl od žaloby na plnění. Žalobci v tomto případě postačí, když soud postaví jeho právo najisto. Na základě takového rozsudku pak například katastr nemovitostí zapíše vlastnické právo k nemovitosti. Nutno ještě zmínit, že podmínkou úspěšnosti takové žaloby je, aby žalobce prokázal naléhavý právní zájem na požadovaném výroku soudu.

Ještě se v souvislosti s žalobou zmíním o *nákladech řízení*, které každého potenciálního žalobce budou jistě zajímat v přední řadě. Ačkoli totiž žalobci již nezbývá jiná možnost, než se obrátit na soud, aby dosáhl svého práva, platí zpočátku veškeré náklady soudního řízení. V této souvislosti připomínám rozdíl mezi pojmy „zaplatit“ a „uhradit“. Žalobce předně musí zaplatit soudní poplatek, aby se soud jeho žalobou vůbec zabýval. Poplatek lze zaplatit buď přímo vylepením kolku na přední stranu žaloby, nebo počkat na výzvu soudu, tím se však proces prodlouží. Výši soudního poplatku, stejně jako případné osvobození od poplatků upravuje zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Jen pro ilustraci uvádím, že v případě žaloby o zaplacení částky do 15.000 Kč činí soudní poplatek 600 Kč, od 15.000 výše pak 4 % z této částky. V případě určovacích žalob nebo žalob o rozvod apod. jde pak o různé paušální částky. Náklady řízení však tvoří také odměna právního zástupce, kterou upravuje vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 484/2000 Sb.

Obecně pak platí, že povinnost k náhradě nákladů řízení bude soudem uložena v rozsudku tomu, kdo bude v řízení neúspěšný. V případě zamítnutí žaloby tedy ponese náklady řízení (soudní poplatek a odměnu právního zástupce protistrany) žalobce, v případě vyhovění žalobě je ponese žalovaný.

Jen pro doplnění uvádím, že řízení o žalobě, resp. civilní proces upravuje občanský soudní řád č. 99/1963 Sb. Žaloba se podává u okresních, příp. krajských soudů. Místní příslušnost se pak nejčastěji řídí bydlištěm žalovaného, platí však výjimky.

Tolik stručně výklad o žalobě. Tato problematika je samozřejmě daleko složitější. Cílem toho článku je jen jakési uvědomění si, co je to žaloba a čeho se lze žalobou domáhat.

V Praze dne 24.11.2006

Mgr. Hana Kukrálová